

INSPEKSJONENS SYV DØDSSYNDER

Oslo
14.09.17

DISPOSISJON

- Litt om studien
- Teoretisk ramme
- Hvordan definerer elevene trygghet?
- Hva forventer elevene av de voksne ute?
- Hvilke konsekvenser har dette for tilsynspraksis?

HVORDAN KAN VOKSNE I TILSYN BIDRA TIL AT ELEvene OPPLEVER TRYGGHET UTE I FRIMINUTTENE?

- Kvalitative forskningsintervju
- Gruppeintervju, tilfeldig uttrekk

HVORFOR SÅ OPPTATT AV TILSYN?

- Krenkelser skjer hovedsakelig i friminutt og overganger
- Erfaringer fra praksis
- Opplæringsloven §9A – forebygge, oppdage, håndtere
- Tilsyn nevnes i så godt som all litteratur som dreier seg om å sikre et godt skolemiljø
- Det er tidvis vanskelig å motivere de voksne for denne oppgaven
- Elevstemmen er så godt som fraværende
- Blikk på hele eleven – friminutt som sosial læringsarena

FOKUS OG MÅLSETTING FOR STUDIEN

- Trygghet
- Skolens helhetlige og forebyggende arbeid med elevmiljø
- Voksenrollen, ikke lærerne
- Løfte frem elevens stemme som verdi i skoleforskning
- Komme frem til konkret kunnskap om hva som skal til for at de voksne skal bidra til elevens opplevelse av trygghet

TILSYN I OPPLÆRINGSLOVEN

- Det sies lite om tilsyn med elever, annet enn at det skal være tilfredsstillende
- Opplæringslova kapittel 9A

§9A-3 *Nulltoleranse og systematisk arbeid*

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

§9A-4 *Aktivitetsplikt for å sikre at elevar har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø*

Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

TEORETISK RAMME

- Trygghet
- Trygghets sirkelen
- Tilknytning/indre arbeidsmodeller om voksenrollen
- Sosial inkludering/legitim deltagelse
- Å forstå andres tenkning

SOSIAL EKSKLUSJONSANGST (SCHOTT & SØNDERGAARD, 2014)

- Bygger på en helhetlig, systembasert forståelse av mobbing og ekskludering
- Likestilles med eksistensiell angst
- Oppstår i sosial kontekst
- Fremforhandling av normer for inkludering og aksept mellom medlemmene av den sosiale konteksten
- Preges også av den sosiale kontekstens kontaktflate
- Muligheten til å aksepteres gir både frykt og håp
- Smal aksept gir økt eksklusjonsangst som gir eksklusjonsadferd
- Medlemmene vedlikeholder og lider under normene

SOSIAL EKSKLUSJONSANGST

DEN VOKSNES ROLLE (SCHOTT & SØNDERGAARD, 2014)

- Deltar i parallelle forhandlinger om de samme normene for inkludering og aksept
- Stabil tilstedeværelse gir mulighet for å påvirke normene og bidra med modeller for samhandling og relasjonspraksis
- Den voksnes valg av autoritetsutøvelse har stor betydning
- Den voksnes sensitivitet – opplever eleven den voksne som reell forhandlingspartner?
- Fravær av kvalifisert dialog med og veiledning av voksne overlater elevene alene i fremforhandling av normene og fremmer destruktive prosesser mellom elevene
- NB! For elevene er sosiale, emosjonelle og faglige læreprosesser sammenflettede

RELASJONSBYGGING/RELASJONSKOMPETANSE (EMMER

& SABORNIE, 2015; ROBERT C. PIANTA & STEINBERG, 1992)

- Relasjonsbygging er en kontinuerlig, evigvarende prosess
- Relasjon er en generalisering av alle tidligere interaksjoner
- Eksisterende relasjon vil i stor grad predikere utfallet av neste interaksjon
- Tre kvaliteter i relasjonsbygging (og alle er den voksnes ansvar):
 - God stemning
 - Positiv perspektivtaking
 - Sensitiv kommunikasjon

ELEVENS DEFINISJON AV TRYGGHET

- «Å ikke være redd»
- Trivsel = **sosial inkludering**
- Fravær av trusler = trusler fra medelever
- Skal ikke kunne utsettes for ulykker
- Skal beskyttes av de voksne
- De voksne skal være tilgjengelige
- Utrygghet = tap av selvfølelse og tap av konsentrasjon

HVILKE FORVENTNINGER HAR ELEVENE TIL DE VOKSNE UTE?

- Trivsel og sosial inkludering – beskyttelse mot sosial eksklusjon
 - Legitim deltagelse
 - Sosial eksklusjonsangst
 - Håp! I krysningen mellom tilknytningsteori og forståelse av sosial eksklusjonsangst
- Beskyttelse mot fare og bistand i vanskelige situasjoner
 - Krever kvalitativt god relasjon
 - Viktig arena for at den voksne skal kunne bidra i barnets forståelse av andres tenkning
 - Modellering av gyldige relasjonspraksiser
- Proaktive voksne
 - Den voksne må være tett på for å kunne forstå en situasjon
 - Den voksne må oppsøke elever som går alene (NB! Vennebenker)
- Tilgjengelige voksne
 - Lett tilgang på hjelp og at hjelpen kommer raskt
 - Elevene vil kunne se en voksen fra der de leker

HVILKE ASPEKTER VED TILSYNSORDNINGEN MØTER ELEVENES FORVENTNINGER?

- Tilgjengelighet
- Regelshåndhevelse/Autoritetsutøvelse
- Relasjon

TILGJENGELIGHET

- Kontinuerlig tilgjengelige voksne
- Voksne som beveger seg rundt og voksne som er strategisk plassert
- Nok voksne
- Observerbar atferd
 - Åpent, søkende blikk – invitere til interaksjon
 - Kroppsspråk «Du kan se om de liker å være ute med oss»
 - Voksen i positiv interaksjon med andre elever
 - Vest med navn på
 - Relasjon!

TILGJENGELIGHET

- Opplevd atferd
 - Voksne i samtaler oppleves generelt som utilgjengelige
 - Atferdstrekk kan kompensere
 - Voksne i samtaler med voksen oppleves som mer tilgjengelige enn voksne i samtaler med barn
 - Sensitivitet
 - Positiv perspektivtaking
 - Relasjon
- Relasjon
 - Tidligere positive interaksjoner bidrar positivt
 - Tidligere negative interaksjoner bidrar negativt

EN VIKTIG PARENTES

- Voksne med tilsyn på enkeltelever oppleves i hovedsak som utilgjengelige
- Elevene anerkjenner denne tilsynsoppgaven
- Ofte kan det at en elev har individuelt tilsyn være en forutsetning for at eleven inkluderes i lek
 - Dette gjelder elever med uforutsigbar atferd der utagering og overdreven aggresjon forekommer
 - Elevene ønsker at den voksne i individuelt tilsyn er synlig og markerer at den har denne oppgaven

REGELHÅNDHEVELSE

- I hovedsak ønsker elevene konsistent håndhevelse
 - Utydelige regler/utydelig håndhevelse bidrar til utrygghet og konflikter
- Elevene skiller mellom regler de opplever som viktige og regler de opplever som uviktige
- Elevene etterlyser konsekvenser som ikke bare stanser regelbruddet der og da, men som forhindrer nye regelbrudd
 - Beskriver mange advarsler og tomme trusler
 - Ønsker større involvering av regelbryters foresatte

RELASJON

- Samvær med elever i friere sosiale sammenhenger er en vesentlig arena for relasjonsbygging
 - Tilgjengelighet
 - Trygg base
 - Forhandlingspartner
 - Posisjon til å påvirke

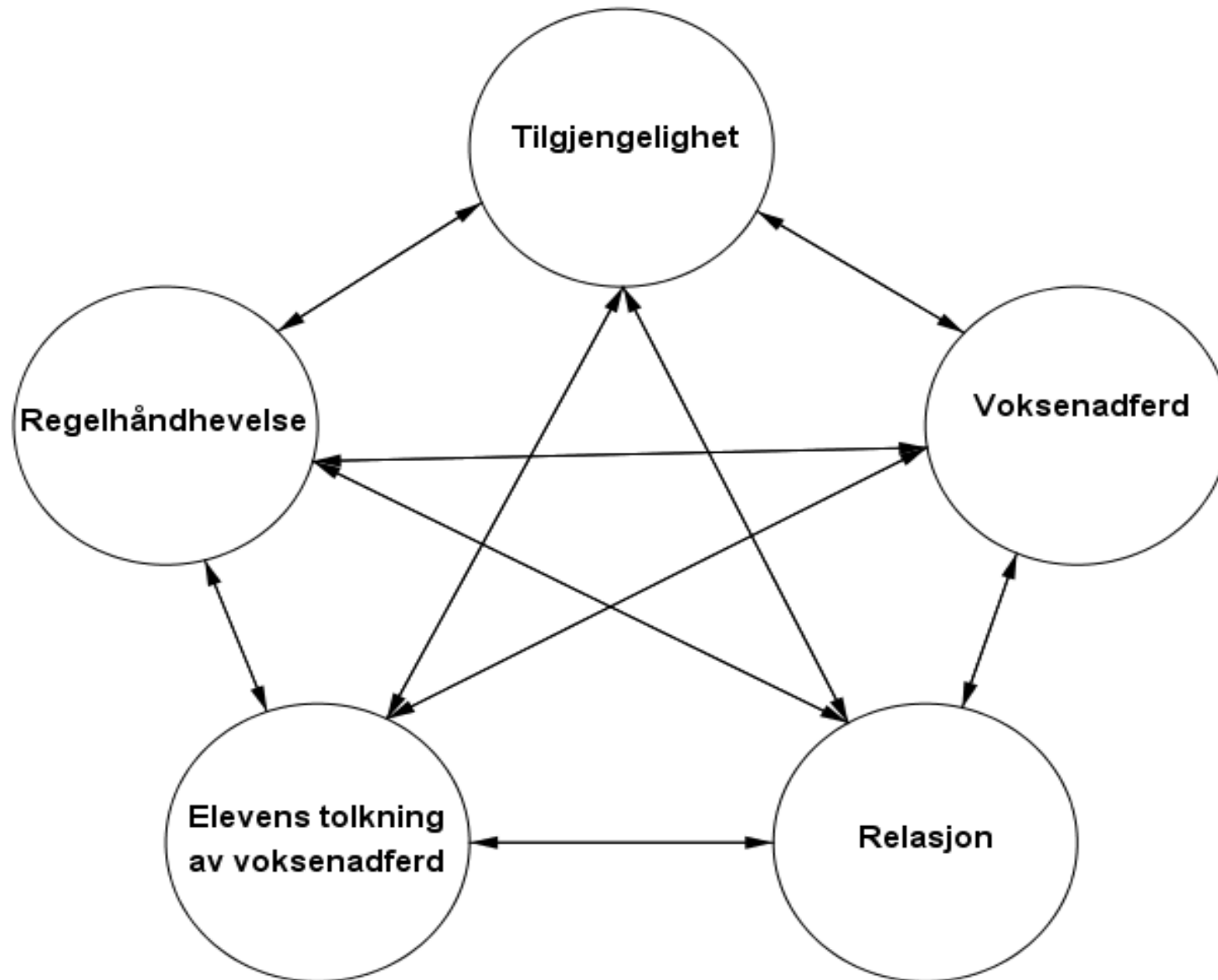
RELASJONSFREMMENDE VOKSENATFERD

- Positiv respons
- Deltagelse i lek
- Humor
- Sensitive voksne
- Positiv perspektivtaking
- Voksne som er gode på konfliktløsning
- Relasjonsbygging som kontinuerlig, evigvarende prosess
- Relasjonsbygging er en selvforsterkende prosess med både positivt og negativt fortegn

RELASJONSHEMMENDE VOKSENATFERD

INSPEKSJONENS SYV DØDSSYNDER

1. Ufeilbarlige voksne
2. Voksne som krenker
3. Voksne som latterliggjør
4. Voksne som fraskriver seg ansvar
5. Voksne som ikke griper inn når elever krenkes
6. Voksne som ikke beskytter mot utagering
7. Voksne som oppleves som urimelige

KONSEKVENSER FOR PRAKSIS

ORGANISERING AV TILSYNSORDNINGEN

- Eleven skal kunne se en voksen fra der den leker – skolegårdens topografi og bygningsmasse må være med å bestemme soneinndelingen
- Det må kartlegges hvilke områder som er utsatt og har behov for stasjonær voksen
- Antall soner bestemmes av skolegårdens topografi/bygningsmasse og behov for stasjonær voksen
- Ledelsen må sikre tilstedeværelse gjennom tydelige sonekart og tilsynsplaner
- Tidspunkt for friminutt må overholdes
- Skolen som organisasjon må utarbeide regler som er kjent for alle og som overholdes konsekvent av alle voksne
 - Lojalitet og forpliktelse
 - Elevene må oppleve reglene som hensiktsmessige

VOKSENADFERD

- De voksne må være seg bevisst eget kroppsspråk og ha kontroll på hva de kommuniserer
 - Invitere til interaksjon
 - Vise trivsel i oppgaven
 - Søkende blikk
 - Blide ansikter

RELASJONSARBEID

- Relasjonskompetente og relasjonsbevisste voksne
- Relasjon er en kontinuerlig lineær prosess som berører alle tre tidsdimensjoner
- Relasjon er den voksnes ansvar
- Interaksjonens paradoks

FRIMINUTT SOM LÆRINGSARENA

- Friminutt er den viktigste læringsarenaen for sosial kompetanse
- Elevene har i snitt fem timer friminutt med tilsyn pr uke (til sammenligning har 6. klassingene fire timer norsk og tre timer matematikk)
- Sosial kompetanse har enorm betydning
- Elevene lærer skje kontinuerlig, de skiller ikke på om læringen skje i klasserommet eller i friminutt
- Den voksnes tilstedeværelse kan være det som gjør at en elev tør å utforske, altså lære
- Elevene skiller ikke på sosiale, emosjonelle og akademiske læreprosesser. De vokse må se helhetlig på rollen og ansvaret de har som sparringspartner

VOKSENROLLENS BETYDNING FOR SOSIAL EKSKLUSJONSANGST

- Tilsynsordningen må bidra til å svekke sosial eksklusjonsangst
- Voksne som er fraværende, likgyldige eller ikke fungerer i rollen som veileder/sparringspartner vil ikke få innpass i fremforhandlingene av normene for aksept og inkludering
- Voksenrollen deltar indirekte gjennom parallelle forhandlinger og gjennom moddelering
- Voksenrollen bør også delta direkte ved å være på arenaene der normene fremforhandles
- Elevene ønsker de voksnes deltagelse på disse arenaene
- Tilstedeværelse over tid – vanskelig
 - Kontaktflaten bør være konsistent (elevsyn, elev/regelhåndtering, verdisyn jmf generalisering av indre arbeidsmodeller)
- Bevisst autoritetsutøvelse

«De går rundt å er glade. De går ikke rundt og viser at jobben er kjedelig. At de gleder seg til å komme hjem. De smiler. De snakker med elevene. De går ikke bare å ser i bakken. Eller virker sure og spiser maten sin, liksom. Man må se at de er glade og ler og snakker med andre barn som blir glade. Som ler og sånne ting. At de viser elevene at de er glade og snille.»

«Det er som å spørre en politimann. At du for eksempel har blitt ranet, ikke sant? Og så sier de – Vent litt, vent litt... Jeg skal bare drikke opp kaffen min først...»